

СЕРДАЛО

евет

Советски Союзу Коммунистически парте Нохч-Палгйай
областен комитет а Нохч-Палгйай АССР-а оргкомитета а орган

№ 8 (2123)

Кхаьра, 24 июль 1957 шу.

Мах 20 кеп.

Яьха коталонаш длачлоаг а е сов а яха

А. ЯКОВЛЕВ,
ССКП Нохч-Палгйай Обкома секретарь

Сийлахь-Йокскача Октябр-ски социалистически револю-цен 40 шу дызара сийленца наьха дахарна оттявча социа-листически яьха Нохч-Палгйай АССР юртбоахаман кьаьхегамхоша областан пар-тийни организацион кулгалца лоархлм боллаш коталонаш яьхай. Цар ханал хьалхаг а кооачашьый пачаьхалкхенна ялат кийчдара а эцара а план (хьажлиш йоацаш). 15-ча июле пачаьхалкхенна длачу а деннад дехка а дехкад длада-хача шера цу ханарчул совх 2 миллион пунт. Лоархлм баь белгалдикхка дехкад да пачаьхалкхенна длачу денна-ца дерригача ялатех 80 про-цент этгара лоархлме йола даара культура хилар. Дукха-г а йолча колхозашен совхоза-шен дладув ги чутесад, хилан-ца дартдоацха доакъара фон-даш кийчйай. Шой таронаш ларьла а ларьла республикан ахархоша гийаьл пачаьхал-кхенга планал совх 700 эзар пунтал кезизаг а доацаш ялат длачулуга а доацалуга а.

Из котало яьхкай респу-бликан юрта боахама кьаьх-егамхоша ССКП XX-ча съезде хьайбахи, кхаш леладарца хьайбоаха продуктш совх яьхари баь исторически соца-маш шу доалуш Кийбедан Кавказа юртбоахама хьалха-ле леларийн совещане г а шойш гийаьл социалистиче-ски деклараш кооачашдарна юха ца боллаш кьосам доат-табарах. Вай республиканна доакъа новьтозаш даяд пач-чаьхалкхено. Ялат чуэца дола-далех МТС-ашкен совхозаш-кен дукха а жерда-трактораш-ки, комбайнаш, лафетни жат-каши, подборщикаш, ялаташ цденеш йола машинаш, яла-таш гадотташ йола машина-ши, иштта кхы йола техника ера. Колхозашта новьтозстала дукха автомашинаш енай Шолжа-Палан предприетшен организацишен.

Республикан партийни ко-митеташен первични парторга-низацишен керте а этта доал деш длайнхар механизаторийн колхозникийн юртбоаха ма-спецнальни социалистиче-ски яьх, ялаташ чуэцла а кийчдла а чехкаг а чакхдак-хкарна уьк влштлех а боа-хаш. Из болам боабир «Знак почета» яха орден йолча Орд-жоникидзеви МТС-а механиз-атораша. Ялаташ хьакха дола-луш цар республикан беррига-ча комбайнерашка, тракторни бригадай бригадирашка, МТС-и, совхозийн болхлошка юрта боахама. Специализашка кхайнарал дир: ялаташ сиха а да ца дойташ чуэца, пачаьхал-кхен ялаташ кийчдара план ханал хьалха кооачашье аьн-на. Из патриотически болам обкома партен бюрос нийса а ларьла республикан беррига-ча болхлоша хьалхьар. Ахархой социалистически яьх длайнхар кабола культураш 10 белха дийнахь чуэца, яла-таш кийчдара план ханал хьал-ха кооачашье яхача лозунгаца.

Белгалдикхка дехкад да бур-тиг бола ялаташ чуэцла уьк шера хала ха латташ дла-дикхалга. Июнь бутт боалши кьавстта июль хьалхарча ах бетта дукхаг а йолча хана члоаг а дог а дийлар. Из иштта хилар баьхан долаш ялат чуэцара белхаш лаьг ло-ра, ялаташ цденеш, хьаттар г а ялаташ леладарнен пач-чаьхалкхенна уьк дладаларнен кхы а халонаш хьатлакхийтар. Уьк халонаш эшаш йов-кьосвал дир МТС-ши совхоза-ши техникски кийчйа хиларо а социалистически юрта кьа-хьегамхой мехка юртбоахама продуктш шортта хийлтарна халкхий юькчара гулакша юькье лаца деха даьла лаца цлакша а бовргбоаца безам хиларо а.

Ялаташ чуэцар сийдарна

кьосам доаттабеш, члоаг а болхка лоархлм боллаш хилар республикан колхозаше, МТС-шен, совхозашен хьалха-г а хьакха йо а дийла цул тле-хьаг а ялат чуэцар шера ле-ладар. Лафетни жаткашца ялат хьакха доладир кхача доаллача хана. Цо гюдир яла-таш хьакхара ха лоаьцара а ялат доа ца дара а. Лафетни жаткашца хьакхачул тлехьа-г а кесаш хьалхьидеш комбай-наш дер дукхаг а хулар. Рес-публикан хьалхале лелача комбайнераша н. н. А. М. Син-чинов, В. М. Пацюка, С. Е. Самарцев, Т. А. Абдурахма-нов, В. А. Москвитин, Х. М. Ши-гаповс иштта дукха а дукха бараша йурра денз сарралца а сараьха а болх беш смеах шовзткьа а шовзткьейнт а гек-тар ялат чуэцар. ССКП обкома ларьла ларьлар цар кьаьх-егам. Уьк республикан- Сийлен доска г а баьхар.

Белгалдикхка мегаргдолаш да, оасар юькье долаш хинна ялаташ разделни способх дукха а се ца—хулаш чуэцар. Кьавстта лоархлме да: пар-кхаш хьал а эцаш, комбайно аьрда к а цена а дехка а хил-лар. Нонаг а йолча хана ком-байни к а лар ялаташ длайн-дехка пункт длауьхит из. Цу гулакшо хьаттар г а к а до-кьадеш а цденеш а хулаш до-ла зенаш кезизгир.

Уьк шера разделни ялат чуэцар шера даяржа хилар хьаьхьох длаходолхача бакьда-раша. Наурски, Сунжен-ски районийн колхозашин со-вхозашин ахи, Ахой-Мартанов-ски районеш Маргалибкен ду-кха ца эшаш шь кхолаглен ка бола ялаташ чуэцар дла-делни. Еригача республике цу прогрессивни способх соажарчул диазза дукхаг кийчдир ялаташ иштта яла-таш чуэцара лоархлм бича, цо хьаьхьох из члоаг а пайдане хилар.

Лертг а ялаташ чуэцарнен ялаташ кийчдара план кооа-чашьарнен лаьца дола социа-листически деклараш хьалхаг а кооачашьар Гумсерча района юртбоахама кьаьхегамхоша. Цар республике ялаташ кийч-дар план кооачашьар эггара хьалхаг а рапорт деннад. Гум-серча юртбоахама кьаьх-егамхоша тлехьа ялаташ кийч-дара план кооачашьар Наурс-ки, Шалински, Сунжен-ски, Каргалински, Гроз-ненски районийн кьаьхегам-хоша.

Ялаташ уьцарах а ялаташ кийчдара план кооачашьар а йола социалистически яьх партен организациша влштлехьа-г а йолча хана члоаг а дог а дийлар. Из иштта хилар баьхан долаш ялат чуэцара белхаш лаьг ло-ра, ялаташ цденеш, хьаттар г а ялаташ леладарнен пач-чаьхалкхенна уьк дладаларнен кхы а халонаш хьатлакхийтар. Уьк халонаш эшаш йов-кьосвал дир МТС-ши совхоза-ши техникски кийчйа хиларо а социалистически юрта кьа-хьегамхой мехка юртбоахама продуктш шортта хийлтарна халкхий юькчара гулакша юькье лаца деха даьла лаца цлакша а бовргбоаца безам хиларо а.

Ялаташ чуэцар сийдарна

билаш леладаршен яла кийчйаьр цде вымелаш. Ялаташ хьакхача, болх сик-беннача денношка, политически болх бора кхашкарча станаш-ка. Уькхаз, Гумсерчен, Сун-женски, Шалински, райо-нийн кхашкарча станашка лек-цеш докладашин ешар, агита-тораша беседаш йора, газеташ дешар. Кхашкарча станашка, комбайнаш юьк колхозни-каштен механизатораште шой агитатораша дуварцеш, кьаьхегамша ласташка а «хьакхаша доскаг а хьажар-цеи долар социалистически яьх кооачашьар а хьалхале ле-ларийн гозвал а. Кхашка, члоаг ах белхаш лелача юьха-гашка, каст-каста ухар куль-турно - просветительни учреж-дений болхлой а художествен-ни самодетельность коллекти-ваш а. Механизатораштен, болхлоштен, колхозникаштен кьаьхегамша дора республике-ча драмтеатра артиста а кхыча профессиональни кол-лективаша а Шолжа-Палан-тарча культуран дворянийн клубийн агитбригадаша рес-публикча дукхаг а йолча районашка кьаьхегамша даяд. Культурни са а лаш, дикха кьаьхегар баьхан долаш чехк-ка йистедаьлар ялат чуэцара белхаш.

Ханз, ялаташ кийчдара план а ка бола культураш чуэцалгах кертера дор а коо-чаш даячул тлехьах, респу-бликча юрта боахама кьа-хьегамхоша ялат баьхан ле-лабача кьосаман тлехьа ка-рах даянхийлор лоархлмаш д-тарлуш да. Цу, лоархлмаша хьаьхьох, эггар, хьалха, рес-публикча уьк кьаьхегамхой соажарча шераца нийсдича, хьаь г а хьалхашка балар. Дукхача районашка ялат ди-ка хийлжьад. Хьалха-Мартан-тарча районашка колхозаша, масала, хлара гектара глара 126 пунт ялат доакх. Шалман район-ча колхозаша гектара глара 615 пунт совх йоакх, Кара-галински, Сунженски, кхы йолча а районашка колхозаша 615 пунт гарга йокх.

Из цденешта котало а. Динде дехаш дац, дукхача хана дог а ца дехаш, йокьа-лаш йолаш баьсти йолаш-шех а, из ялат хьувкьийталпа. Нагах санна цу гурах а баьсти а длайнича ялатийн кхаша из йоктал лейна аьц, цар из лейр, колхозаша, МТС-ша, совхозаша лаьтта дикгаг кийчдеш хилараш, хий т а дех-ка лаьтташ шерадар, лаьтта тоадеш йода органически а ми-неральни а удобренеш кхаш т а екхарах, ший ханашка кхашгара белхаш даь хила-рах.

Ялат кхедара а из чуэцара а тлехьа лоаттабача кьоса-ман хьалхаг а деха-лоархлмаш-ша иштта хьаьхьох респу-бликча колхозашка, МТС-шка, совхозашка чолхане а бехк-токхаме а дола деклараш то-ламаца чакхдаха ховргдола белгал яьнна кадраш хьал-хьар. Техника бокхка пайда эцара хьокхамаш а деш, ялат чуэцара а из кийчдара а бал-хашка хьалха лаьттарийн опыто тешал ду малаг а йокхий ре-зервни таронаш а вай юрта боахаман кьаьхегамша боала пайда лажьке. Цу резервни то-ронех пайда бакхар — бок-хкача лоархлмера декхар да. Вицулуга ялаташ тлехьа юса колхозаш, МТС-ш, совхозаш юькчара а хьалха а латтачар-на тлехьакхеро йиш хулийтар-гьа из техника а ишттал нах а болаш ялат чуэцара а кхьодо-ла а белхаш чехкахи дикхи дладала.

Ялат чуэцарах а из кийчда-рах а даьхача толамаша кьаь-г а тешал ду колхозийн совхо-зийн кхашка цхьан юькча хийлгача кьаьхегамша вай рес-публике мел даьхача кьамий доаттарг а члоаг алуш хилар.

Кхашка а фермашка а хила-рах цхьан болх беш ба эр-сийн, нохчийн, украинашин г а лг а йи, аварцаши даргин-цаши, глумкийн лажьаши. Кхы члоаг а члоаг а деха из доаттарг а, республике мел да-хача кьамаша дйза даьла ла-ца деха юькчара производст-ван балхашка, хларае ше вол-ча участке шийна мога даьла лаца деха деррига халкьа гу-лакша юькье, юртбоахам чехк-ка лажьке.

Партийни, советски, органи-зацеш, колхозий, МТС, совхо-зийн кулгалхой, даьхача тола-мий, зем а бокхаш, йомаяча гозвалах пайда а эцаш, юрта-ча кьаьхегамхой низ оарг а г а бажька декхарийла ба ялат чуэцарах дуварцеша мел дола белхаш чехкаг а йисте даха.

Ала герттар да хьаттараш-г лара балхаш дикх влштлехьа-г а дахар. Машаре хила йиш яц дукхача колхозийн хьаттар-рашка дукха ялат, цденар а докьадар а хийлтай йиш йоа-цаца тайпара мела долаш, ларцаду гулакша эша меха-низмаш а нах а МТС-шкен колхозашкен боллашех а. Деррига ялат уьк денношка цденда, докьадар, тешам бол-лаш длаоттаьд хила деха.

Кьавстта йоакхо а еза дла-дув фу кийчдара. Хлара совхо-зе, колхозе хала деха кооачам балла дика хьувкьача хлара районе кьавстта мегаш дола ялатий фу. Дладе кийчдеш яла-та фу екьча, члоаг а хьожаш кийчйаьча складашка длаотта-де деха, цу гулакша бехк-токхаме хурговла сагага хьежа, лораде дладала а деха.

Иштта йизза кийчье а, ди-ка чуэца а еза гидур а хьаж-киш а. Дерринеша а йоакх уьк культураш члоаг а хьув-кьаргьа, чехка а йоа ца еш а чуэца еза уьк.

Уьк гаргарча шерашка сага сикх лерхлш дулх, шура, даьт-та даькхарна Америкерча Влштлехьаг а хийлтай Штаташа тлехьа кхе деха аьнна комму-нистически партен кхайрча, из кооачаш де шойшта мого-р деш ба вай республикча кьа-хьегамхой. Колхозий а совхо-зий а шойшта мел эшар да животноводствон продуктш дукхаг а яха а уьк пачаьхал-кхенна дладела а. Цхьабакьда, из дарна, эггар хьалхаг а йиз-за доакъарий база хьалтхе еза. Ханз уьк сахьате йол кийч-елга сикхе деха, уьк деннош-ка чах арлшл де деха, совдал-лал концентрированни доа-кьар кийчде деха.

Кьавстта теркам бе беза хьажлишта силосовани яьна. Из культура длаер республике тлехьарча кхьа шера пхезза совх шертеннай. Дукхаг а йол-ча районашка кхьайолча бурти-га культурашта юькье хьаж-киш 26%-га кхьай. Дукха кхаш силосона ларьла хьаж-киш длайнича да, силос кийчйара болх хланзех а бо-лабаьб. Хьажлишта силосова-ни яьна даьхача шера дукха колхозашин совхозашин тлехьа йисара г а латташ хийлтай йиш яц. Уьк шера МТС-шкен со-вхозашкен цукхаг а беш бола болх дукха йовш йола силосни комбайнаш хьажлиш чуэцаш йола машинаш; цу машинаш-ца силосовани а юлу, цу белха царех пайда эца без. Автомо-билини парк а шертеннай цу хьалаша хьажлиш тайп-тай-парча хана длаюла ларьлгача

уьк шера тлехьака силосни доакъар кийчде карахдоалит, хлаьта цу мах болча доакъаро вай шербенна хьайбай боахам лалашбу.

Эшачул совх доакъар кийчда-ра члоаг а лорхлме да ялат чуэцара мукьа даьннача кхаш-ка кхы ялат дладер. Масала, Сунженски района колхозаша хланзех а цу тайпарча кхаш иш эарнел совх гектара тла хьажлиш длайнича. Из хьай-баш кхашбар тоадеш хьайбай пайда лажьабоакхашин дола гулакш еригача республикан колхозашкен совхозашкен цла-кхачийта деха. Из хлаьта-вета деш деха да хланз лаьтта тла-да хилараш: длайнича хлаьта хьал тла чехка яьгьа, хлаьта мукьа даьннача кхашка дийна ялат дийба хургда.

Цхьабакьда, ялат чуэцаран доакъар кийчдара теркам тла-бахийтарал совх партийни советски органи а цеш а, МТС-ий, колхозий совхозий кулгаллошта дийдала йиш яц гурах юв культураш ханнах длаера кийчо яр. Болх дукха ба — лаьтта кийчде деха, ги дладува боарам тла дахийта деха, ялат дладув машинаш тоае а кийчье а еза. Блвстан културийн ялат лажьабоакхара кертерадар — гурахь оаьча лаьттан болх толаме чакхбак-хар — хланзех а доладе деха.

Республикан колхозникаша, МТС-а а совхозий а болхлоша дош деннад животноводствон продуктш кийчйарен йокха-рен план ханал хьалха кооа-чашье. Цу балха хланзех а цхьабало толамаш доахаден-над. Техкхоачашьый дулхен, шуьрен, фуаши кийчдарен йок-карен план. Бакьда, тлехьао-саш колхозашин бйрча-райо-наш и вай. Тлехьа йисараш хьалхарчарна тлехьарна ду-луш мел дар деха.

Промышленности юртбоа-хам длахо йдара декхараш кооачашдарца бе безаш бок-хка болх ба — Казахстанерен Киргизерен шой республике цла дена нохч-Палгйай халкь баха а балха а длайниде деха. ССКП Центральни Комитетий Советски правительствоси, хов-ча бекса, вай республика юха-меттаоттаря доакъа гю ду. Боахама а, вахара а, культу-ри а гийлош хьалхьара дукха ахча да хьайлгича.

Деха глонца нийса пайда а эцаш, гуьран-лан зама тлаьх-чалехь цлаьхьака нохчийн г а лг а йиш баха ховшабара де-кхар кооачашде деха, дарна хил деха хьалаш а кийчде деха. Шераца фронтца болобе беза индивидуальни цленош, шко-лаш, кхьайола культури гийш-лош хьалхьара болх.

Республика областан партий-ни организационен юрта боа-хама кьаьхегамхоштен хьал-хашка докххий а бехктокхаме а декхараш латт. Цхьабакьда, уьк декхараш вайна кооачаш-дуьлтур долаш да. Кхы а члоа-г а ССКП ленински Централь-ни Комитет гонах кхотабен-на коммуниста, комсомоль-ца, колхозникаша, МТС-и совхозийн болхлоша, юрта боа-хама гозвала беррига низ тла-бахийта беза толамаша дер-рига юрта боахама балхаш чакхдаха а, хлаьта Сийлахь-Йокскача Октябрски социали-стически революцен шовзткьа-лаг а шу кхы а докххийча то-ламаша дезде деха.

Афганистана паччахь Азербайджана столице хилар

БАКУ. 20 июль. (ТАСС). «ТУ-104» яхача самолетаца та-хан Баку кхьача из наькьаво-акхаш болча нахача Афганис-тана паччахь Мухьаммад Захир шах.

Афгански паччахьалкхен кер-телаттацунца цхьана Азербай-джана столице баьхар СССР Министрий Совете председате-ла заместитель А. Н. Косыгин, СССР Верховни Совете Прези-дума председатела заместител-ны РСФСР Верховни Совете Президума председател М. П. Тарасов иштта кхьыбола официални нах.

БАКУ, 22 июль. (ТАСС). 21-ча июле советски Азербай-джана столицас Бакус члоаг а дог гюздаларца тлайцар дог-таг а л долча Афганистана пач-чахь Мухьаммад Захир шах.

Юрра цун Вазал Афганиста-на паччахь тлаьхар Азербай-джански ССР Лакхерча Совете Президума председатела М. А. Ибрагимовна. Цул тле-хьаг а Афганистана паччахь шах Мухьаммад Захир цун-ца хиннараши городаг хьож-аш хилар. Уьк хилар новоба-кинский нефтеперерабатыую-ши заводе, Сталински района междувьттан промыслашка.

Делкыйга форда тла лийлар. Пристане Афганистана пач-чахьана наьта вера. Краснозна.

мении каспийски флотилеи ко-мандуюши контр-адмирал А. В. Кузьмин. Городе а форд тла а гюла Афганистана паччахь афгански паччахьалкхен кхы бола даялеша лелабеш бар СССР Лакхерча Совете Прези-дума председатела замести-тель М. П. Тарасов, СССР Ми-нистрий Совете председатела заместитель А. Н. Косыгин, Азербайджански ССР Лакхер-ча Совете Президума предсе-датель М. А. Ибрагимов, рес-публикан Министрий Совете председател С. Г. Рагимов иштта кхьыбола официални нах.

Форда тла лелар йистедаьн-начул тлехьаг а, Азербайджан-ски ССР Лакхерча Совете председател М. А. Ибраги-мове че йир цун Вазал Аф-ганистана паччахь Мухьаммад Захир шаха сийна. М. А. Ибрагимовоен Афганистана пач-чахьан влштлийн кьаьмаш д-дир.

Саррахьа Афганистана пач-чахь Мухьаммад Захир шахи цунца хиннараши хилар азе-рбайджански зурман, иллей, хал-чара концерте.

22-ча июле цун Вазал Аф-ганистана паччахь Мухьаммад Захир шахи кхьыбола афган-ски паччахьалкхен даялеша Бакура Крыме бахар.

Инден тема викалаш Москве хилар

СССР мохк тлехах лораба-ра Министра Советски Союза маршала Г. К. Жуковс хьоа-шал бехарца СССР-е бола ин-дийски эскара кертерча штаба начальник инарал К. С. Тима-йи индийски эскара кхы бола инаралашин эсарашин 20-ча ию-ле делкьа ха хилалехь броне-танкови бун И. В. Сталина цлехар йолча, тлеха академе хилар. Царна длайзар деша-ра кабинеташин, классашин, де-шар влштлг а мишта дол а. Хьа-ший наька боахаш бар эска-ра инарал М. М. Попов, инар-ал-полковник П. П. Полубо-инов, иштта кхьыбараш. Акаде-мен командованес индийски хьаьшашта дийлургоаца сов-глат делар.

Цу дийнахь индийски хьа-ший К. Е. Ворошилова цлехар йолча тлеха лажьхера академе хилар, уькхача занятеш тла хил-лар, дешара классашен лаба-раторешкен хьожаш. Делега-цеца бар Советски Союзу мар-шалаш В. Д. Соколовский, И. Х. Багрянцян, инарал-пол-

ковник Н. О. Павловский, ви-це-адмирал И. Д. Елисеев. Хьаьшаша цхьана академе вера Инден тема атташе бри-гадир Н. Д. Нанавати. Саррахьа М. В. Фрунзе цлех-арг а советски эскара Цент-ральни Цлг а хьаьший хьажар «Советски Союзу маршал Г. К. Жуков Инден Бирмен доттаг-ленца хилар» кинофильмага.

Советски Союзу Маршала Г. К. Жуковс бехарца Москве бола индийски эскара кертерча штаба начальник инарал К. С. Тимайи из наька воькхаш болча индийски герцагша кий-ча даьхача нийн инаралашин эса-раш 21-ча июле ериг-союзу юртабоахаме промьш-ленни выставке хилар.

Индера хьаьшех дукхаг а бараш Ленински Горке баха хилар. Уькхача уьк баха Совет-ски Союзу Коммунистически партни дунен тла эгара хьаь-халча социалистически пача-хьалкхен хьаьча Ленинна му-зей-цлг а.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГЮЛЛА

Марийски АССР. Хлмашта догамаш дегла гетгара дикла латт республике. Говза дога-маш деха марийски, кхалнаьха дукха балхаш дунен юькчара выставкаша Польше а, Бол-гаре а, Сире а, кхыча межа-шка а хьохка кхихьад.

Хланз уьк сахьате Йошкар-Ола городерча «Труженица» яхача артелера говза догамаш деш ду кхалнах Сийлахь-бокхкача

Октябра 40 шу дызара сийна Москве хулаха юбилейни вы-ставке баьха масехк болх кийчбеш ба.

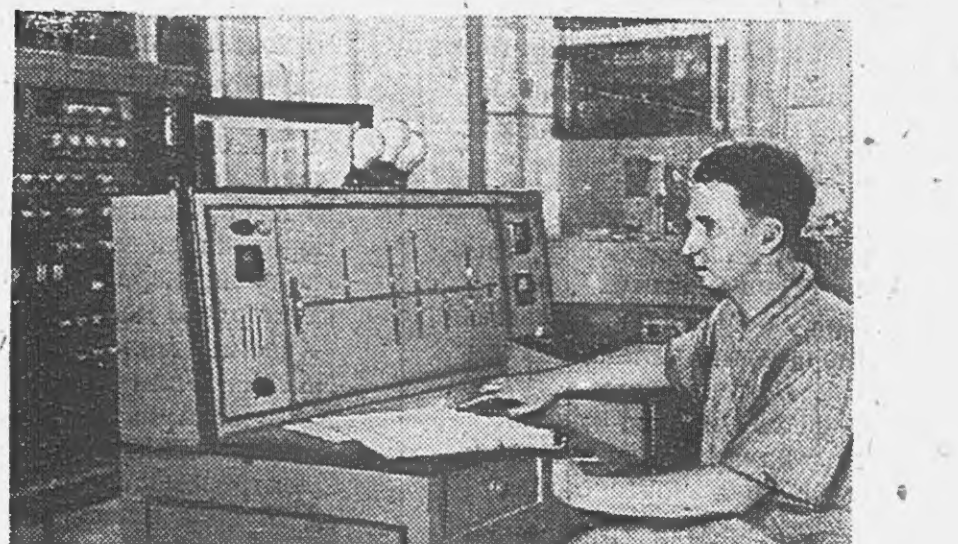
Сурта г а (арьдехьара аьт-техьа): «Труженица» яхача артелера догамаш ду кхалнах З. Кудрявцева, А. Емадокова, К. Новоселова догамаш деш боакх.

Ю. АНАНЬЕВА, Сурт.

Рязань. «Рязельмаш» г а латташ йола машинаш, вай мехкарча колхозашкен совхо-зашкен даь ца леш, народни демократен мехкий а, Гаргар-ча Малхбоален мехкий а, хла-та иштта Францен а Итален а кхашка белхаш деш я.

Машинаш д а йиш чечар кьавстта члоаг а хойташ я «КРН-28» яха культиватораш, Сурта г а: «Рязельмаш» за-вода слесарь-монтажник А. Ме-лешин ше влштлг а длача куль-тиватораша болх мишта бу хьожаш воал.

А. КНЯЗЕВА Сурт.

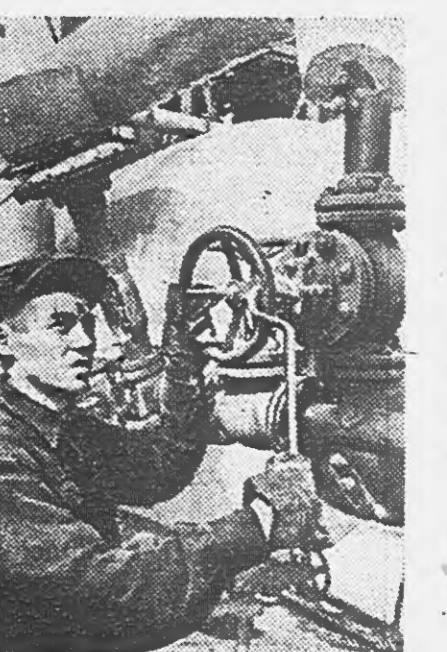
Ташкент: Юькчара Азера ир-ригацен Илма-тохкама инсти-тута автоматикен телемехани-гута лабораторен коллективно хьаьш а хина боахама юькье хьом а я ирригационни сооруже-неш автоматически леладер-гола системаш.

Каналашкара хина боарам леладергола «ТУИС-56», «ТУИС-57» яхача телемехани-чески установкой схемаш от-

таяй лабораторен Илман болх-лоша. Касттача хана Ленинна цлехар долча Фергански ка-нале а кхыча хин дехкача ка-налашка а болх бе йолалуртгьа керда установкаш.

Сурта г а: лабораторен болх-ло А. С. Старковский «ТУИС-56» яхача установкаш диспет-черски пункта юхе.

В. ЛЕИЗЕРОВИЧА фото.

Башкирская АССР. Мехка-даьттах доаго а машинашта хьехка а кхьыдола а даьттах доьхача Уфимерча заводе №12 йолча цеха оператор кхо шу хьалха ремесленни училище №5 яьхьа Даутов Зикар ди-ка кьаьхегаш ва. Кьонача болхлочо даьнан ший балха боарамаш 108—109 процент кооачаш ду.

Сурта г а: цеха дикахчарех цхьа оператор комсомолец Даутов Зикар.

Сурт: Л. Якубова.

ССКП Шолжа-ГӀалан горкома пленума гӀара

Укх деношка ССКП Шолжа-ГӀалан горкома нийсагӀа пленум хилар. Пленумо дийцар Шолжа-ГӀали гӀа бахара а культурни а гӀишлонаш хьалтӀара паччахьалкхен плавни тӀаййа декхараши кхоачаш-делга мишта дел. Цу хьакъе-хьа доклад ир горсовета исполкома председателат нов. Брыксина.

Доклад яча нов. Брыксина а кӀамашлаш даьчар а дийцар гӀишлонаш хьалтӀара дукха кхоачамбоацараш. Нохчийн гӀалгӀай цӀабажарца кӀаьста дукха халонаш а чӀуе цӀенош хьалдарна а цӀабажараш фусамашка датарбарна а.

Укх юхерча кхаь шера 150 эзар квадратни метрал кӀезига-гӀа йоацаш нах баха цӀеноши республикан драматически театри, телецентри, дукха а шко-лаш, больницаш, берий учреж-денеш, клубаш ишта кхы йола гӀишлонаш хьалтӀе езаьш а Шолжа-ГӀали гӀа.

Дукха а организаци «шо-ай кулгаша» укх шера 350 гӀа делга тӀаььаьаь. ДӀа-дахача ах шера «Нохч-ГӀалгӀа-строй» трестгара дӀаикхача гӀишлонаш еча организациша кхоачашгӀай гӀишлонаш яра хьаьийча ача дӀадахийтара план. Во латт чубаха цӀенош даь дахара гӀулакш. Трестий кулгаша н.н. Чернес, Смог-ляковс, Чернояровс, Ирезельна а кхычар а шоаш денна дош кхоачашдаь. КӀаьбечнача наха деш дола цӀенош хьалду дӀа-шу даьнаьаь тӀаььаь иьш кварти-ра йола Августовски улигӀа-ра цӀенош 20%, мара кийчден-надаь, хӀаьта а «Грознефте-водострой» треста № 3 йолча СМУ начальник н. Власов бежк токхаме озаь. ГӀишлонаш яр во леларна боахамашта кул-галдараш хинна ца иеш пар-тийни а профсоюзни а органи-зацӀей кулгаша а ба бежк. «Нохч - ГӀалгӀа-строй» треста стройкашка партийно - поли-тически културни болх во латт. Искуства болхушта цӀенош деча хӀанз а хьалтӀа доал 3-ча марта арахийца пен-газет.

Укх шера планах городе цӀа-бажк безаш, нохч-ГӀалгӀай 450 дезал бар, цӀабажк 1400 дезал. Из ишта хилча пача-хьаьхьено хьалдеш «шоай кул-гаша» хьалдеш дола цӀенош дукхагӀа деш даь а из тоьам болаш хурдац учрежденеш чуболча укх готьеш муьадаь-нача цӀеношка дӀатарбе беза, шоаш цӀенош хьалдар сикде деза. Горисполкомо хьалдеш латт цӀенош хьалде латташ. Совнархоза предприятеша гӀа-ийцад нохчашгӀе гӀалгӀаштеи ши 61аь цӀа делген шоаш цӀенош деча 900 дезала новкӀостал делген.

Докладчикен пренех кӀа-маш даьча н.н. Жидковс, Фи-леевс Тонконоговс ишта кхычари белгалдаькххар гӀа-ли гӀарча коммунальни боахам отделий кертерча архитектора управленеси цӀенош дерашта латта далара, документаш кийчдара болх шорта белга.

Пленуме дийцар гӀишлонаш хьалтӀар ши ханнаха матери-алаш хьа гӀа на ярах сецӀа лат-таш моттигаш нийслуьа. Из ишта даь а пленумо белгал-даькххар моттигара матери-алаш гӀишлонаш еча юкье кӀе-зига лелалга.

ВЛКСМ. горкома секретара нов. Грищенко дийцар горо-дерча комсомольцаьши кӀона-ча нахен стройматериалаш кхо-яра гӀулакш доацаш дӀа ца ахийтаран кӀовсам болабаьла.

Партен райкома секретара нов. Сидельниковс дийцар куль-турни, вахарен, берий гӀиш-лонаш хьалтӀар дукха «кхоа-чамбоацараш долаш хилар.

Пленума болх болаш кӀа-маш даьча партен Шолжа-ГӀалан горкома хьалхарча сек-ретара нов. Шепелевс докхий декхараш оттадир гӀишлонаш еча организациша хьалхашка, гӀишлонаш еча болхушта юкье културни-кхетама болх тоабе безилга, цӀенош деча нохчаш-теи гӀалгӀаштеи ма-мотга нов-кӀостал де дезалга.

Дийцар пленумо соцам гӀаьшар.

1957-ча хьалхарча ах шера Нохч-ГӀалгӀай АССР-а халкӀа боахам дегӀабарах йола паччахьалкхен план кхоачашгӀарах бола Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Статистически управленен

Х О А М

1957-ча хьалхарча ах шера промышленности юрт-боахам дегӀадара а, капитални гӀишлонаш хьалтӀар совдалар а, товарооборот дегӀаьр а хьаьхьокх укх кӀал-харча цифраша:

Промышленносто производствай план кхоачашгӀар

1957-ча хьалхарча ах шера арахийца ерригача про-дукцен план ишта кхоачашгӀай:

Хьалхарча ах шера план кхоачашгӀара процент	
Ерригача республике	103
СовнархозагӀа дӀаенна промышленность	102,5
Мехкдаьттен газн доахача промышленностан	
Управлени	104
Цунна чубоагӀа:	
«Октябрьнефть» яха мехкдаьттан промыслан	109
управлени	
«Старогрознефть» яха мехкдаьттан промыс-	102
лан управлени	
«Грознефть» яха мехкдаьттан промыслан	105
управлени	
Гумсера мехкдаьттан промыслан управлени	105
Правобережни мехкдаьттан промыслан уп-	
равлени	99,1
«Малгобекнефть» яха мехкдаьттан промыс-	104
лан управлени	
Автомобильни ремонт ешгӀола завод	105
Центральни ремонтно-механически завод	107
№ 1 йола газонн промысел	99,6
Газни бензинни заводий управлени	99
НефтеперерабатывающӀи промышленностан уп-	
равлени	99,4
Цунна чубоагӀа:	
Шолжа-ГӀали гӀара нефтеперерабатывающӀи за-	99
вод	
Шолжа-ГӀали гӀара крекинг-завод	97
Шолжа-ГӀали гӀара нефтемаслозавод	110
Новогрозненски нефтеперерабатывающӀи завод	100,1
Производственно-товарни контора	101
Теплоэлектроцентральный	134
Ремонтно-механически завод	107
Водопроводни контора	115
Гидроэнергетический гӀишлонаш хьалтӀарен	
управлени	107

Цунна чубоагӀа:	
Аьшка таран завод	39
№ 1 йола кирпични завод	104
№ 2 йола кирпични завод	105
№ 3 йола кирпични завод	94
Дахчак хӀамаш ешгӀола комбинат	104
Автомобильно-карьерни завод	104
№ 12 йолча производствени предприятӀей кон-	
тора	118
Шолжа-ГӀали гӀара Леспромхоз	124
Первомайски леспромхоз	111
Дулхен Шуреи промышленностан трест	117
Цунна чубоагӀа:	
Шолжа-ГӀали гӀара Гормолзавод	120
Шолжа-ГӀали гӀара Маслопрома база	126
Наурски нахча йоаха завод	138
Шелковски нахча йоаха завод	152
Каргалински нахча йоаха завод	102
МагӀалбиксера маслозавод	71
Шолжа-ГӀали гӀара мясокомбинат	112
Даара промышленностан трест	110

Цунна чубоагӀа:	
Ацетонни завод	107
Асински консервни завод	127
Шолжа-ГӀали гӀара консервни завод	128
Серноводскера дарбан хий доаккха завод	100,3
«Ачалск» яха дарбан хий доаккха завод	131
№ 7 йола маслозавод	107
Лекарводочни завод	108
Шолжа-ГӀали гӀара чхьагӀар доаккха завод	110
Червленнера чхьагӀар доаккха завод	109
Каргалинскера чхьагӀар доаккха завод	117
Совнархозо доал деш йола предприятеш:	
«Красный молот» яха завод	98
Шолжа-ГӀали гӀара химически завод	111
Химпромстрой яхача производствени предприя-	
тей комбинат	95
Электроремзавод	110
№ 12 йола производствени монтажни контора	142
Электромеханически завод	107
Шолжа-ГӀали гӀара теплоэлектроцентральный	97
Новогрозненски теплоэлектроцентральный	96

Орджонерго центральный ремонтно-механически	104
завод	
Гаражни оборудованен завод	109
Транспортни машиностроенен завод	82
Моттигерча Советий промышленность	107
Цунна чубоагӀа:	
Легки промышленностан управлени	103
№ 1 йола хӀамаш тега фабрика	101
№ 2 йола хӀамаш тега фабрика	105
№ 3 йола хӀамаш тега фабрика	110
Обувни фабрика	103
Гидроэнергетический гӀишлонаш яра материальни управлени	88
№ 1 йола кирпични завод	90
16-ча партсъезда цӀарах йола кирпични завод	119
«Ще Октябре» яха кирпични завод	32
Кирпични завод	110
Кхачан товарий промышленностан управлени	108
Макаронни фабрика	101
Мелькомбинат	97
Кондитерски фабрика	110
Саьмулашка соий консервни завод	131
Мельзаводоуправлени	186
Пиво доаккха завод	102
Хлебозавод № 3	97
Районни промышленность	111
№ 10 йола мельзавод	126
Доагочун промышленностан управлени	83

Цунна чубоагӀа:	
Веденски леспромхоз	75
Моттигерча промышленностан управлени	106
Химзавод	106
ХьукнигӀа комбинат	121
Кирпични завод	134
Таразаш тоаду завод	94
Районни промышленность	105
Республикански министерствойн ведомствойн	
предприятеш.	102

Каьхатехи дахчак хӀамаш ешгӀола промыс-	
ленностан управлени	97
Шолжа-ГӀали гӀара леспромхоз	97
№ 1 йола мебельни фабрика	64
№ 2 йола мебельни фабрика	127
Дахчак хӀамаш ешгӀола комбинат	95
Промсовета артелаш	110

1957-ча хьалхарча ах шера ерригача продукцен ду-кхал 1956-ча хьалхарча ах шера нийсгӀаьча 11,6 про-цент совгӀаьйнаь, цун чубоагӀа совнархоза дӀаенна-ча промышленносте — 12,4 процент.

Промышленностани гӀишлонаш ярнен доал дар хуа-царах партеси правительствойн соцамаш дарца Нохч-ГӀалгӀай экономически административни района халкӀа боахама СоветагӀа дӀаеннаь республикан промышленно-стан дукхалла юкье лоацаш дола даькӀа 84,1 проценти, берригача болхуох 71,2 проценти лоацаш промышленни предприятеш.

Совнархоза дӀаеннача ерригача предприятешта юкье хьалхарча ах шера план кхоачашгӀай 41 пред-приятес, 14 предприятӀи кхоачаш ца еш а йсай.

Валови продукци араьцара план кхоачаш а яь отта-ьяча ассортименттах продукци хьаьра план кхоачашгӀаь яь: эксплуатационни вышкаш еча Центральни ремонтно-механически завод, новогрозненски нефтеперерабаты-вающӀи завод алкилбензин доаккхилга, № 1 йолча ОГПУ цӀарах йолча кирпични завод кирпичи йоккхилга, Первомайски леспромхозо хуь кийчгӀара, Асински кон-сервни завод дукха-растительный соийни консерваш ел-га, электромеханически завод аьшкабетонни секцеш елга. План кхоачашгӀар а производствени продукцеш ара хедаьла лаьцар а.

План кхоачашгӀаь а керттера дола промышленни продукцеш 1957 хьалхарча ах-шера дегӀадар а хьаьхьокх дӀахо йолхача белгалонаша:

План кхоачашгӀара процент	1957-ча хьалхарча ах шера план кхоачашгӀара процент
Мехкдаьтта	103
Алама газ	99,5
Бензин	96
Фаттен	100,8
Дизела доагам	109
Нефтебитум	100,8
Электроэнерги	96
Болат	99,4
Гидравлически прессаш	107
Поршней парайн насосаш	95
Поршней леладу насосаш	86
Станки-качалки	105
Нефтеаппаратура	88
Автоприцепаш	75
Кирпичи	96
ТӀа юьла кирпичи	86
Кирп	117

ВлашгӀаьхьа аьшка-битона кон-	
струкцеш а оьхталаш а	100
Пиломатериалаш	92
Ацетон	110
Фенол	110
Бутанол	104
Пастийн наскейн товараш	103
Чурча барзкий трикотаж	123
Терча барзкий трикотаж	120
Костомаш	102
Царех зипен, маьшен	100
Кочамаш	105
Царех зипен, маьшен	108
Кога гӀа дуьхар	105
Дулх	110
Колбасни изделеш	96
Мащдаьтта	121
Кондитерски изделеш	105
Маьхх а маьхха	
булхай изделеш	103
Макарони изделеш	100,6
Гендаьтта	107
Консерваш	127

Къарак а ликеро-къарак а	
изделеш а	109
Комсий чхьагӀар	110
Пиво	106

1957 хьалхарча ах шера план ерригача респу-бликерча промышленносте кхьаьгеама пайда 101 процент кхоачашбаьб.

Кхьаьгеама пайда 1957 хьалхарча ах шера, 1956 хьалхарча ах шера нийсгӀаьча 9,4 процент лакхагӀа ба, хӀаьта цунна лаьрхӀа совнархозе дӀаьчуьнача про-мышленносте — 11,1 процент.

Цунна лаьрхӀа Грозненски нефтеперерабатывающӀи завод, крекинг-завод, Новогрозненски нефтеперерабаты-вающӀи завод, № 3 йола кирпични завод, деревообделоч-ный комбинат, завод «Красный молот», гаражни обору-доване завод, № 7 йола даьтта завод 1957 хьалхарча ах-шера план а кхьаьгеама пайда лакхбара гӀулакш а кхоачаш даь даь.

Юртбоахам

Юртбоахам чеккха лакхбарах йола партени прави-тельствани соцам кхоачаш а беш, республикан колхоза-ша а совхоза а хьайбаш дебадаьл, паргара продук-таш дукхагӀа йоах, укх паччахьалкхенна дӀа а еннай.

Республикан колхоза ша бӀаьсти дӀаьч култураш 110 процент дӀа а ийиний, фийг бола ялаташ чуьцалга дика вӀаьштӀаьхьа даьккха дӀаьхьа а латт.

1957 шера 10 июле республикан колхозашка фийг бо-ла ялаташ 80 процент чуьйцад. Уж ялаташ раздельни чуьцалга чӀоагӀа шердаь леладеш а да.

Колхозашка хьаьхьарч 1956 шера 1 июлера хьаьлаьр-хӀаьча 1957 шера 1 июле кхаччалца йолча хана 38 про-цент ийибай. Ишта дийбад докхий хьайбаш а жа а.

Хьайбай дебарга хьежжа, юкъярча животноводствон продукташ а дукхах хиннай.

Цхьан латтагара йоккха шура юкъяра лаьрхӀаьча 1957 шера 1 январе денз 1 июле кхаччалца соакха яхача цу ханаца нийсгӀаьча колхозашка 253 килограмм сов-хозашка 151 килограмм дукхагӀа йаккхай, республикан колхозашка яхача цхьан котаме дӀадахача 1956 шера хьалхарча ах шера деш хинначул 11-за дукхагӀа фуаш ду.

Животноводствон продукташ дегӀаьра боарамаш 1957 шера 1 январе денз 1 июле кхаччалца 1956 шерарча цу ханаца нийсгӀаьча укх тайпара да:

1957 шера 1956 шерарча проценташ нийсаьб	
Дулх	112
Шура	130
Фуаш	149
Тха	117

1957 шера 6 бетта юртбоахама лаьттан 207 гектара гӀара лаьрхӀа шура яьхьай: колхозашка — 27 центнер, совхозашка — 72 центнер. Юртбоахаман лаьттан 100 гектара гӀара лаьрхӀа соакхарча шерца нийсгӀаьча шура дукхагӀа йаккхай: колхозашка — 8 центнер, совхозашка 16 центнер.

Животноводствон продукташ кийчгӀара, йокхара йола паччахьалкхен 1957 шерара хьалхарча ах шера йоагӀа план ерригача республике укх боарамашка кхоачаш яь:

1957 шера кхоачаш даь проценташ	
Дулх	129
Шура	127
Фуаш	143

1956 шерарча хьалхарча ах шера лаьрхӀаьча живот-новодствон продукташ паччахьалкхенна дӀаьлар дегӀа-денад: дуьх 13 процент, шура 39 процент, фуаш 49 про-цент, тха 19 процент.

Капитальни гӀирсаь хьалдар

Республике гӀолла 1957 шера хьалхарча ах шера ка-питальни аьложенеш яра план еррига а лаьрхӀаьча 90 процент кхоачашгӀаь, цу даькье совнархозашка дӀаен-нача предприятешкеи организацишкеи гӀолла 98 про-цент, союзни-республикански министерствон ведомствай предприятешкеи организацишкеи 70 процент, хӀаьта моттагерча советий предприятешкеи органи-зацешкеи 64 процент.

ГӀирсаь хьалдеча подрядни организацишка гӀолла гӀирсаь хьалдара-монтажни белхий ах шера йола план укх тайпара кхоачашгӀаь:

1957 шера хьалхарча ах шера план кхоачашгӀара процент	
Подрядни гӀирсаь хьалдеча ерригача	
организацишка цу даькье:	99,4

1. Подрядни гӀирсаь хьалдеча сов-	
нархоза организацишка гӀолла	103

царех:	
№ 12 йолча тресто	95
Грознефтезаводстрой тресто	114
2. «Нохч-ГӀалгӀа-строй» тресто	66

1957 шера хьалхарча ах шера хьа а даь чу иеш пайда эца дӀаьнаьаь 8604 квадратни метр йолаш, нах бахарна дола цӀенош, цу даькье совнархоза предприятешка а ор-ганизацешка а гӀолла 6.619 квадратни метр.

1956 шера хьалхарча ах шера дӀаьлаца 2681 квад-ратни метр дукхагӀа даьд нах чуьлеш дола цӀенош.

Товарооборота план кхоачашгӀар

НГИАССР-а паччахьалкхеннен кооперативний мах-бара товарооборота план 1957-ча шера хьалхарча ах шера 740 миллион сом кхоачаш а яь, из мах 1956-ча шера хьалхарча ах шера бачул 21% дукхагӀа а ба. Кхьастта, потребительски кооперацие юрта махбар геттара сикха дегӀанхад, цун рознични товарооборот хьалхарча ах-шера 30%, лакхагӀа яьннаь.

Хьалхарча ах шера рознични товарооборота план ер-ригача республике 103%, кхоачашгӀаь; цун чубоагӀаьча махбара сети план 103%, хӀаьта юкъярлен хӀамадуача предприятӀей сети план 108%, кхоачашгӀаь.

Кхьаст-кхьастча махбара организацишка рознични товарооборота план кхоачашгӀар хьаьхьокх укх кӀал-йоагӀаьча цифраша:

	1957 шера ах шера рознични товарооборота объем млн. сом.	1957-ча шера I ах-шера план кхоачаш яра процент
Гастроном	22	102
Универмаг	39	113
Шолжа-Г'алан пицеторг	107	92
Шолжа-Г'алан промторг	100	96
Гудермесски торг	10	101
Столовой трест	30	105
Дорресторанаш	8	104
Спортторг	5	121
Ювелирторг	4	129
Главлестройторг	3	95
Мехкдаьтта доаккхача газовой а промышленностен УРС	133	108
Орджоникидзеви машин наькъа Шолжа-Г'али т'арча отделени ОРС	33	99,8
Аптекауправлени	8	110
Книготорг	4	129
Союзпечать	5	103
Респотребсоюз	204	109

Шерра йоржае социалистически яхъ

ГӀалгӀай экипаж

Заманга сар ва Кузгов Зяудин. Цун дегӀага а 22 шу ма-ра дац. Бакъда ше ханна зӀа-мита вале а, ший болх дикха дӀабахъа хов цуна. Цуна ди-ка зеденнар долаш вола меха-низатор хилара тарра, юртабо-ахаме болх беш йола техника дика йовз.

Цо ший комбайна агрегатна болх беш болх механизато-рашча — тракторист волна Га-гиве Абдул-Хакимаца, цов-наш деча Гагиве Абдул-Хакима-наца, Чимхильгов Халитаца йогатор тӀакухъаца Кузгов Мухарбицаца, шоферца Беков Юмарца дика вӀашигӀабеллаб гуйран ялат чударзадара болх. Цу гӀалгӀай бригадаца цхьана

1957 шер 20-ча июлера Юрташка ценош дарах СВОДКА

	План	Дараш	Де-факто
Ножикорта	250	190	135
ШӀаьла	4000	153	1676
Шолжа-ГӀалан	1000	131	500
г. МаргӀалбике	960	103	571
Юхерча колхозашка а.			
Техьа-Мартан	2640	81	1409
Надтерейна	750	63	301
Первомайски	700	52	89
Советски	1470	29	690
Гудармески	643	28	234
Хьалха-Мартан	3000	25	1861
Веденски	450	18	45
Сунженски	150	18	165
Курчаловски	360	16	161
Назрановски	450	12	87
Саясановски	500	12	732
Шолжа-ГӀала	900	12	174
Шелковски	470	12	58
Наурски	500	12	63
Каргалински	450	12	14

Ужх сводкас хьаьхьох ценош дар вай республике дика латташ па хилар. Къаьстта во латт ценош дӀаьла Саясановски, Шелковски, Наурски, Каргалински, Советски, Веденски, Назрановски районшка, Шолжа-ГӀалин тӀа. Цу районерча пар-тен, комитетий, райисполкомий кулгалхоша е езача тайпара уйла яц ССКП обкоман бюроси оргкомитетон цӀаьбӀаьжача нох-таштен гӀалгӀаштен ценош хьалдара кхоачамбоараш дӀадахара баьча соцама. Ха дӀа йодаш латт, партийни а со-ветски а организацион дӀаьхара да юрташка ценош дара соци-алистически яхъ шерра йоржаьрца оттаь план ший ханнахъа кхоачашьар.

Акхар балхаш дика ду

Суатски нефтепроводни района Шолжа-ГӀалан Озек Управ-лене болх беш ба дукха а вай нах-нохчий. Цу управлене на-чальник новкост Сардалашви-ле йоах. — Сона къаьстта ду-кха беза балха тӀа нохчийн гӀалгӀайн кьмаьх болх нах, хӀана аьлча пар беа а бе-заш хьайица болх цар санна дика беш сар цхьана а кьмаьх са Управленеца вац. Болх ца бер цхьаннахъа везац. ХӀаь-та тха Озек-Суатски нефтепро-водий районерча нефтерека-ке балхаш деш болх нохчаца къаьстта а дика хьокхамаш-ча Октябрьски Социалистически революцион шовьтца шу дӀаьра шийна яхъ а байнна шой производстван балха овсарал лакхьаькхар.

Кхойт-дӀит шу хьалхаш ше балха хиннача охралаш жоа венав новкост Досаев Шапа. Цхьабакъда охралаш ваха мот-тиг мукъа хьалца масленщикал болх беш волча Шапас июль бетта белха норма 118 процент

кхоачаш йир. Иштта шой бал-ха боарамаш тӀехьаьхьаш бир качегарал болх беш болча ве-жараша новкосташа; Нухаев Мухьмаден Ахьмаден, шофер волча новкост Довлетмурзо-евс ухь бетта тахханалца 140 ца белха итог йица 138—140 процент кхоачаш яь цар белха нормаш. Бутт йисте боаллаш кхы а лакхара хурьга цар бел-ха овсарал. Балха хьавена ду-кха ха йоацаше а хьалхарча мулгараша лархӀа мегарг во-лаш ца цига Бори-Су яхача нефтепроводашка хьожаш об-ходчик-монтер вола нохчо нов-кост Джабраиллов а.

Массанешта а шой дӀезалаш-ца цхьана чуе фински ценош а деннад, царна ешаш долча хӀаманна духьале ерг йолаш а вац управлене начальниг вола новкост Сардалашвили.

Иштта болх болжлой сона духьа беза йоах по, — произ-водстве оаха сий а хам а берг-ба цар.

А. ДОДОВ.

Илман — технически бувзамо таро хулийт, масала, Илман-тохкама а проекти а цхьан параллелаш ду (цхьатарра ду) белхаш де ца дезаш, из баьхан долаш Илман а инже-нерни технически а духьа бол-хлой мукъа буьл. Хьокхамера ба ала мегаргба советски кит-тайски мекхаш.

1954 шерехь а СССР ан Ки-таинен юкье къаьстта соглаше-ни язъяр Илман-технически вӀаьший карах даьнараш до-зӀитарда аьнна. Цу дешо цӀоа-гӀа пайдане гулаьхаш дӀир. Со-ветски Союзо еннача информато-рес вай китайски доттагӀашта докха новкостал дӀир мас-сехь доменин пешкаш, паравозаш а, вагонаш ремонташ еча а заводашта, фосфатни лавта тоаду молхаш ю ком-бината проектш увтае а укх-хьаьт а. Советски Иалаьмате йаьхь йолча гозвала пайда а эцаш, китайски промышленно-ста болжлоша арахийцар цӀоа-гӀа нӀз болх генератораш, электродвигательш, клоран, мекхдаьтан, металлургиче-ски промышленностеца маши-наш. Шой арлӀах, Китаярча новкосташа а клада деча, юртабоахаме, медицине шоаша карах даьнараш вайна а до-зӀит.

МассаоагӀорахъ экономиче-ски дегӀаьлар а социалистиче-ски мекхий барт-цхьаьгӀо цӀоагӀа-ьлар а да халкьта боахаман планаш координацехъ цхьа ло-стам болаш увтаелла. Совет-ски делегаци Чехословаке хьаьшалгӀа яхача хана, Праге хиннача цхьан митинге Н. С. Хрущев аьлар. Вай хӀанззе-хьа да тоьал цӀоагӀа экономи-чески бувзамаш, цар дӀаьхъа кхы а цӀоагӀа шовш шердар промышленностен юртабоаха-мен белхаш кхы а дикха коор-динаци йолаш хилиьтар, цуна-ва вай экономика кхы а цӀоа-гӀахъ бувзам болаш хурьголаш; цуна дикха а биза а вай эко-номически таронех пайда эцаргболаш вай экономикан координацен наькъаца произ-водствени моттигехъ, советски а чехословаки а фабрикаш, заводий машинаш пайда; сов-заш чехька дегӀаьлолаш.

Доазол дехъара

Болгарски Халкьа Республи-ка.

Плевенски околерча Мах-лат яхача юртара Георги Дмит-рова цӀерах болх лавтанца болх бу кхьаьгема кооперати-ван боахам — дукха а отрас-леш йолаш боахам ба. Овошаш лелаяра болх дика латт цига. 20 гектар гаргта лавта да по-мидораш дӀайийнар. Хьалха кхачаш йола наьсарш дӀайийна 1000 парникай рамаш я.

Хьайбаех боала пайда духь-агӀа хилиьтарна цӀоагӀа кхьаь-

ег. Доахангара шура дукхагӀа йоакххилга йалаьдаьд, хьай-баш а оалхазараш а дерстагӀа хилиьтарна белхаш ду.

Кооператива дикагӀа волча божабеттархоно Горанов Сте-пана 1956-ча шер 12 йаттага-ра 26.500 литр шурий яькххай. Цу 12 йаттага ухь шер 30.000 литр яькха тӀайицад цо.

Сурта тӀа: Горанов Степан ший балха тӀа.

Сурт С. КОЖУХАРОВА.

Египте паччахьалхена духьала баь барт гучабанкхар

КАИР, 19 июле (ТАСС). Ка-ирерча газеташта тӀа пачча-хьалхенна духьал баь барт гу-чабӀаькхара хоам бу. Хетаргахъ цхьа шу хьалхалгӀа, йоах цу хоа-ма тӀа, цхьа болча еспарашен, дӀахийица ВАФД партен чле-наш хиннача гражданашен барт а баь вӀаьшагӀеллар кӀаьлагӀа ескара организа-ци, цар лавтӀаьлар, хӀанз йолаш йолаь строй йоаьла а респу-бликан президент, масса вола министри вуьлг а.

ТӀехьагӀ цу организациехъ дӀа-кхийтар массежх Египтан тӀема ескараца, англо-франко-изра-ильски агресии Египта духьал хиннача хана цар леладӀаьча

гулаькх, мукъа бовлийта, еспараш а.

Барт баьрашца даьта лра-цаш хиннараш следстви йол-ча хана хьахайтар правитель-ственни заседани йолча хана тӀемаца чу а дӀийла президент вагӀаца цӀагӀа масса вола пра-вительстван член вуьргӀолаш план оттаь хилар.

Лавтаца Исламбуле аьлар, правительстванна духьал барт бара план оттаьяр Египтас Суэци канала компане на-ционализаци яьчул тӀехьагӀ, англо-франко-израильски аг-ресии Египта духьал йолаьла-хьаь.

Акха оамалаш

НЬЮ-ИОРК (ТАСС). «Нью-Йорк пост» яхача газета кор-респондента хоам бу амери-кански «шош-каганахъ» яхача-рех болча «роккан» ролл» яха аха халхар дезараш Далиас (Техаса штат) яхача городе цӀий йодохийташ даьча вӀаь-шагӀаьлар. Города цхьан залу-3 эзар сар хьожаш а во-лаш «рок-н-ролл» концерт эттар. Концерт йисте яьначул тӀехьах, гӀорьаьнна лекхача

джаза музыкаш шокъ еча мо-бӀоаьхъ нах дӀа-хьа кьеста болаьенача гӀола, концерт йисте яьлаьла улӀице лавта, «Роккан» ролл»н массежх эзар нах залачу хилиьтар. Наьха «кхочкабар лотадлар, урсаш» а гераш а юкье а долаш. Гер-заш кхувсаьш, урсаш йетташ вӀаьшагӀаьла 7 сага цовнаш йир Царха цаь дегӀа урс даьа во хьал долаш ва.

ФРГ-с феьцарча—ескара низаш вӀаьшагӀаьхарах

БОНН. (ТАСС). «Парламен-тарш» — Политишер пресе-динст» яхача пресс-бюлетено хейтачох, ФРГ моьх тӀемах ло-рабара министрство планаш уьттаеш я 1960 шу кхоача-шехъ НАТО-н мукъах хурьгой-

ча 10 авиасоединенех (царха 4 авиасоединени истребители) — бомбардировщици хурьга) лав-таш дола ФРГ-н феьцарча еска-рабара министрство планаш уьттаеш я 1960 шу кхоача-шехъ НАТО-н мукъах хурьгой-

Израиля провокацеш дӀаьх йолх

КАИР. (ТАСС). Машар от-табарах йолча египетски-изра-ильски вӀаьшагӀаьннача комисе-ра Египтан викало аьлар Изра-иль машар бергболаш баь барт боаьхеш даьча кхьа хӀаманна ше духьал хилар.

10 июле израильски салтий группа, автомашинца Газа яхачун кӀылбаседан оагӀорахъ египетски территория тӀа КӀоргта чуьлар. 11 июле из-раильски ескара машина де-

моркационни лини йоха еш, Газа яхачун малхбоален оагӀо-рахъ египетски территория тӀа КӀоргта хьачуьра. Царел совх, цу дӀийнахъ египетски ескара самолето Египтан сӀгалара дозаву ходаьдир, Газан секто-ра тӀа а уахш.

Египето дӀаьхъ Иалаьмате чехьа ду леладӀаьча боьо йоа-царашка хьажар.

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

СОЮЗА ССР-а СВЯЗИ МИНИСТЕРСТВА СОЮЗПЕЧАТЬ

1957 шер 2-ча ахшера ПОДПИСКА хьайийлал республикан газеташта.

„СЕРДАЛО“

ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкомни Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Оргкомитетен орган.

Газет аравургда гӀалгӀай меттала кӀира 2-за. „Правда“ яхъ газет миссел докха а долаш.

Газета кулг язара мах:

3 бетта—4 сом 80 коп.
6 бетта—9 сом 40 коп.
Къаьсттаца цхьан газета мах—20 коп.

„ЛЕНИНАН НЕКЪ“

ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкомни Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Оргкомитетен орган.

Газет аравургда нохчий меттала кӀира 3-за. „Правда“ яхъ газет миссел докха а долаш.

Газета кулг язара мах:

3 бетта—7 сом 80 коп.
6 бетта—14 сом 60 коп.

Подпискаш дӀайиго масса йолча городской а, районий а связи конторашк, отделенешк, агентствашк, „Союзпечать“ киоскашк, хӀаьта заводашкарчен кердаь-ношдечарчен, организацешкарчен, учреждешкарчен, учебни заведешкарчен, совхозашкарчен, МТС-шкар-чен, колхозашкарчен общественни уполномоченна а.